

Una admissió al Col·legi d'Apotecaris de Cervera l'any 1774

Josep M. SECANELL ROCA

Farmacèutic, Santa Margarida de Montbui.

Resum

A l'arxiu històric de protocols de Cervera es conserva l'escriptura per la qual s'examina i admet com a apotecari del Col·legi de Cervera a Francesc Balcells, una vegada pagades totes les taxes, vist el seu llinatge i comprovat que ha estat aprenent i practicant l'ofici com a deixeble de dos apotecaris.

Paraules Clau

Col·legi d'Apotecaris, Cervera, Francesc Balcells, examen d'admissió, Història de la Farmàcia.

Abstract

The scripture attesting that Francesc Balcells is examined and admitted as apothecary at the Col·legi de Cervera, once paid all fees, given its lineage and proven that he was learning and practicing the profession as a disciple of two apothecaries, is kept at the Historical Archive of protocols of the city of Cervera.

Key Words

Col·legi d'Apotecaris, Cervera, Francesc Balcells, admission exam, History of Pharmacy.

Introducció

A l'arxiu històric de protocols de Cervera es conserva una escriptura¹ on consta que s'ha examinat, amb resultat favorable, i admès com a Mestre apotecari del Col·legi de Cervera a Francesc Balcells, una vegada pagades totes les taxes, vist el seu llinatge i comprovat que ha estat aprenent i practicant l'ofici com a deixeble de dos apotecaris.

Descripció del contingut del document

És un document breu, que només ocupa un full de paper, però conté informació de la professió farmacèutica a un lloc i època.

La data està en llatí, i la resta del document en català.

Hi assisteixen un representant de l'autoritat local i els cònsols del Col·legi d'apotecaris i cirurgians de Cervera. Apotecaris i cirurgians estaven junts en el mateix Col·legi, de tipus gremial, a algunes poblacions de Catalunya, quan el número de professionals era petit, per exemple a Cervera, Manresa, Vic i Tortosa. Si la població era important, cada professió estava agrupada en el seu propi col·legi.²

Presentats també, els quatre apotecaris examinadors i Agustí Corts com a comissionat de l'Honorable Pere Güell, viceprotomèdic.

Agustí Corts és catedràtic jubilat³ de Medicina a la Universitat de Cervera,⁴ i no sembla que intervingui en la validació del nou apotecari, donant-se per bona l'actuació dels examinadors.

Pere Güell, metge a Barcelona, és un dels peticionaris del retorn de la facultat de medicina a Barcelona, però només va aconseguir la creació de la Reial Acadèmia de Medicina l'any 1770, de la que va ser el primer

1 AHPC. Notari de Cervera Valentí Surís. Capsa 916, UD 2363, pàg 531r-v. 18/12/1774.

2 Massons, J.M. L'impacte de la creació del Reial Col·legi de Cirurgia de Barcelona sobre els cirurgians de Manresa. *Gimbernat* (1991), 15, 191-204.

3 Arxiu històric de la Universitat de Barcelona. *Llibre de preses de possessió de càtedres de la Universitat de Cervera*. UB 02 2410.

4 RUBIO, M. *Historia de la Real y Pontificia Universidad de Cervera*. Barcelona: Librería Verdaguier, 1915.

president.⁵ En aquestes mateixes dates, ocupa el càrrec de viceprotometge o tinent de protometge.⁶

El Protomedicat validava els apotecaris, i visitava els seus establiments, controlant la qualitat de les drogues. També validava els cirurgians i manescals o veterinaris.

Consta que s'ha comprovat que no pertany a cap mala secta, i que ha estat deixeble d'un apotecari a Barcelona, i d'un dels examinadors, Manuel Vilar. Aquest aprenentatge podia durar 8 anys.⁷

Paga unes taxes, que en total sumen 55 lliures i 16 sous: encara es fa servir com a unitat de compte la lliura catalana, mai encunyada. A aquesta època 30 lliures equivalen a una unça d'or, o 8 escuts. Actualment, l'unça d'or de 33 grams, pes similar a la moneda de 8 escuts val uns 1.200 euros. El sou anual d'un catedràtic de la Universitat de Cervera a l'època era d'unes 200 o 300 lliures.

Se l'admet al Col·legi d'Apotecaris de Cervera, les ordinacions del qual jura, i pot obrir apotecaria a la ciutat, amb els mateixos drets i obligacions que els altres col·legiats.

No consta que aquesta validació es comuniqui a cap altre registre. Al “Llibre del Protomedicat de Catalunya 1768 – 1827. Mestres apotecaris aprovats pel protomèdic 1768 – 1799”, Pere Güell n'aprova 22, l'any 1774 entre els que no hi consta Francesc Balcells.⁸

A la Universitat de Cervera, no es cursaven ensenyaments de farmàcia, però en els seus estatuts de 1717, en parlar de les càtedres de Medicina, es diu que:

“Estatuimos, que junto al Theatro Anatomico se componga un quarto à proposito para Operario Chimico, en el qual, à juicio, y eleccion de los Cathedraticos de Medicina, un Pharmaceutico, ò Boticario practico (que gozarà del Fuero Academico, con un salario competente, à expensas

5 CORBELLA, J. *La Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya*. Barcelona: Gimbernat. Publicacions Seminari Pere Mata. Universitat de Barcelona. N° 142, 2010.

6 DANÓN, J. Protomédicos y Protomedicato en Cataluña. *Act. Hisp. Med. Sci. Hist. Illus.* (1996), 16.

7 ZARZOSO, A. *La pràctica mèdica a la Catalunya del segle XVIII*. Tesi doctoral. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra, 2003.

8 Arxiu històric de la Universitat de Barcelona. 02.3011.1.

de la Universidad) demostrarà y hará ver en practica las preparaciones de los remedios Chimicos, que explicàre el Chatedratico de Simples en su Lectura de Cathedra; y en estas demostraciones, assi como en las Botanicas, puedan asistir no solo los Cursantes de Medecina, sino tambien los Boticarios y Cirujanos.”⁹

Aquest era doncs, l'entorn formatiu dels apotecaris de Cervera del 1700.

La formació dels apotecaris per part de col·legues que exercien com a mestres, va durar fins l'any 1816, amb l'establiment a Barcelona de l'ensenyament públic de la farmàcia al Reial Col·legi de Farmàcia de S. Victorià.¹⁰

Transcrita, l'escriptura diu:

“Die Decima Octava Mensis Desembris anno a Nativitate Domini Millessimo Septingentessimo Septuagesimo quarto.

Francisco Janer, Dr. Magí Rovira, Cónsols.¹¹

Feliph Janer, Magí Rovira, Manuel Vilar, Ignasi Janer, Examinadors junt ab dit Dr. Magí Rovira.

Ignasi Galceràn, Feliph Estadella¹², Ramon Colomer¹³, Dr. Joseph Bergadà, Barthomeu Busquets.

Convocats i congregats ab acistencia de Francisco Forner, Alguasil del Iltre. Corregidor de esta Ciutat de Cervera, en lo convent de St. Pere màrtir de ella, Colegi tenint, y lo de Apotecaris, y Cirurgians de la mateixa Ciutat representant, atesa la relació que han fet a dit Colegi los dits Honorables examinadors, de haver examinat del Art de Apotecari a Francisco Balcells y Gassó, natural de la propia Ciutat, fill de Llorens

9 *Estatutos y privilegios de la Universidad de Cervera*. Impresos por J. Barber. Cervera: ImA-
prenta de la Universidad, 1750.

10 GÓMEZ CAAMAÑO, J.L. *Páginas de historia de la Farmacia*. Barcelona: 1982.

11 Francisco Janer és cirurgià, Magí Rovira, és doctor en filosofia i apotecari, documentats el
19 de febrer del 1775: notari V. Surís, C 917, UD 2364.

12 Felip Estadella és cirurgià de Cervera. Fa testament el 20 d'agost del 1773 davant V. Surís. C
915, UD 2362.

13 Ramon Colomer és cirurgià de Cervera, documentat en una escriptura del 15 d'abril del
1775: notari V. Surís, C 917, UD 2364.

Balcells y de Theresa Gassó, cónjuges, tots de ella, en presència del Dr en Medecina Dn. Agustí Corts, com a Comissionat del Magnífich Dr. Pere Güell, vice Protomèdich en est Prpat. de Cathal, en Barcelona domiciliat, y també de haver averiguat ser aquell, fill i descendent de Christians y sens rastre de mescla de mala secta, y no menos de haver estat Dexeble y Aprenent eo Practicant lo incinuat Offici de Apotecari, part en casa del soboreanomenat Manuel Vilar, y part en Barcelona ab Mestre del mateix Offici tot lo degut temps, y haventlo trobat abil és idoneo per a exercirlo, y a més haver pagat 22 lliures y 8 sous per lo mencionat Sr. Viceprotomèdich; 2 lliures y 16 sous per lo notari del present Collegi; 25 lliures per la caixa de ell; 12 sous per lo salari de dit Ministre; y 5 lliures per los salaris de los sobre anomenats cónsuls Eximinadors y Clavari, han passat Mestre Apotecari al expresat Francisco Balcells, y lo han agregat al prenarrat Collegi. Volent, y consentint que pugua tenir botiga oberta en la precitada Ciutat de Cervera com los demás Apotecaris de ella, y que gose de totas les gracias, privilegis, prerrogativas y demás que gosen semblants Apotecaris Mestres Collegiats del present Collegi; a requeriment del qual a fi que consti, per mi, Valentí Surís, notari, escrivà de ell, ne ha estat llevat est acte.

Y en sa presència, lo mateix Francisco Balcells ha promés y jurat observar y guardar las ordinacions fetas y fahedoras del mateix Collegi com a Mestre de ell, y en la conformitat que sos individuos estan obligats a sa observancia y degut cumpliment.

Y així per tots se firma, essent presents per testimonis Ramon Llorens, jove botiguer de paños y Agustí Mulet, Apotecari, tots de dita Ciutat, a estas cosas cridats.

Francisco Janer, Cónsul. Dr. Magí Rovira Apotecari Cónsul.

Dr. Felip Janer, Apotecari. Magí Rovira, Apotecari. Manuel Vilar.

Ignasi Janer, Apotecari. Ignasi Galceràn. Felip Estadella. Ramon Colomer. Dr. Joseph Bergadà.

Barthomeu Busquets. Francisco Balcells.

Devant de mi, Valentí Surís, notari públic del Colegi de Cervera,

Que afirmo coneixer los sobrefirmants, y ne fas fee.

Valentí Surís, notari.”